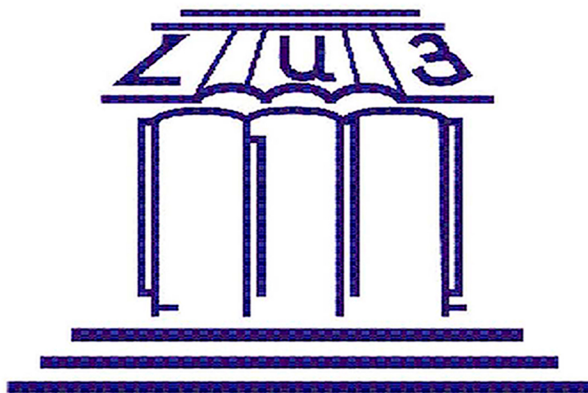

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

3594

281.6

U-70

1924

ԱՌ

ՎԵՋՈՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏՆ
ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՅ

1924

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ս. ՅԱԿՈԲՆԱՆԻ
ԵՐԻՏԱՐԱՆԻ

2010

281.6
Ա-70

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՅ

Տ. Տ. ԳԷՈՐԳՍՅԱՆ Ս. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

ԵՒ ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԺԻ

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ՄԱՅՐ ԱԹՈՌՈՅ

Ս. ԷԶՄԻԱԾՆԻ

ՈՐԴԵԱԿԱՆ ԱԿՆԱԾՈՒԹԵԱՄԲ

ՎԵՀԱՓԱՌ ՏԷՐ

Ուրախ եմք յոյժ զի ի սկզբանէ նորոյ տարւոյս և այսր, ըստ կանոնաւորելոյ ընթացից սուրհանդակաց, հանդիպեցաք բախտի եւ պատուոյ ընդունելոյ գեթթանեսին Պատուական Կոնդակս զառ ի Վեհէդ շնորհեալս յաղագս իրաց ինչ կարեւորաց նկրտելոց ի բարեկարգութիւն Եկեղեցւոյս Հայաստանեայց:

Կէսք ի նոցանէ առբերէին մեզ զբարութք լուծումն խնդրոց ինչ որոց տեղեակ էաք եւ համաձայն յառաջագոյն մինչչեւ բազմեալ մեր յԱթոռ Պատրիարքութեան Սրբոց Յա. կորեանց Երուսաղէմի, իսկ կիսոցն որք զնոր խնդիրս յուզեն փութամք պատասխանի առնել, համարձակեալ ի հայրական առաջադրութենէ եւ յերկայնմտութենէ Վեհիդ և ասպարհեալ ի շնորհս Հոգւոյն ճշմարտի՝ որում միայնոյ իշխանութիւն է առաջնորդել մեզ ամենեցուն ի ճանապարհս ուղղութեան եւ ի շաւիղս արդարութեան:

Արդ, ի կարգի վերջնոց Հայրապետականդ Կոնդակաց՝ ի ձեռն այնորիկ որ ընդ 102 Համարաւ՝ հաճոյ թուեցեալ էր Վեհիդ հարցանել զկարծիս մեր՝ եթէ զի՛նչ արժան է խորհել ի մասին Կուսակրօն Հոգեւորականաց ոմանց՝ որ խնդրեն թողուլ զվեղար կամ զկոչումն Վարդապետութեան, ապա ամուսնանալ և քահանայագործել, եթէ թոյլ տացի:

Մեր ի քնին առեալ և կշռեալ զամենայն հանգաման նորանշան խնդրանացդ՝ անպատեհ ամենեւին վարկանիմք ընդ այդպիսի ինչ հաւանել, զի մի ըստ իւրաքանչիւր ցանկու-

մերում բնակելոյ ի մեր կողմանս առհասարակ: Ի ժամանակի աստ, զոր յետին արժան է կոչել ըստ ամենայն մտաց, եւ ընդ որ պարտ է մեզ տրտմել եւ հոգալ թախծութեամբ սրտի, կորեաւ ամենայն, եւ հարթ եղեն գետնոյ ամենայն Հաստա-տութիւնք մեր եւ շինուածք ի բազում տեղիս, եւ միայն ողորմութեամբն Աստուծոյ՝ երկու եւ եթ մնացին Մայրավանք ի մխիթարութիւն Եկեղեցւոյս Հայաստանեայց, եւ ի ծոցոյ երկոցունցս, ակն ունիցիմք ծնանելոյ ճշմարիտ հովուացն գնդի զինու Հոգւոյն վառելոյ:

Առաջի աչաց ունելով ուրեմն ի միոյ կողմանէ գրուռն յարձակմունս ընդդիմամարտից Կուսակրօնութեան եւ ի միւսմէ՝ զտարապարտ դասակրօնութիւն Հոգեւորականացն մերոց, նա աւանիկ միտ եղեալ հաւանական նաւակոծութեանց ի փոթորկեալ ծովու անպատասպար տատանմանցս, պարտ անձին համարիմք հնարիւ փախչել յերեսաց դժպատեհ գայթակղութեանց, եւ այն ոչ վարկպարազի իմն բարեքմամբ ախտից, զի մի՛ ի վտանգ արկանիցեմք զողջանդամ լրութիւն վանական Միաբանութեանս, որոյ եթէ նուազեսցի սահմանեալն թիւ, դժուարացի ինքնին ճշդիւ պահպանութիւն դարաւոր եւ սուրբ Իրաւանցս յոր ակնարկեցաք:

Վասն որոյ ստիպիմք խելս խառնել սակս նորոգ ինչ մութանելոյ կանոն ի Զեռնադրութեան, զի հնար լիցի ելի աղագս գտանել առ ի յապահովի կացուցանելոյ զայնչափ անչափ արդիւնս վաստակոց եւ զվայելուչ վիճակ վանացս Սրբոց Յակորեանց:

Այսպիսի ինչ է յոր յածին միտք մեր, ո՛վ Պատուական Հայրապետ: — Զժառանգաւոր ուսանողս մեր՝ յայլ եւ այլ տեղեաց ընտրեալս՝ ի պատշաճ ժամանակի հրաւիրել յեկեղեցական կոչումն — ի Սարկաւագութիւն եւ յետ երկից ամաց ի Քահանայութիւն — առանց սակայն պահանջելոյ ի նոցանէ զուխտ Կուսակրօնութեան, այլ պայման եղեալ նոցին՝ յետ

քահանայական ձեռնադրութեան մնալ ի վանս զհինգ կամ զեօթն ամս եւ ի ծառայութեան կալ յայս կամ յայն զորժ պաշտաման յոր եւ կարգեսցին:

Զեռնադրեալքն ըստ այսմ պայմանի կրեսցեն Վեղար յեկեղեցւոյ եւ արտաքոյ, ոչ եթէ ի նշան Կուսակրօնութեան այլ իբրեւ զքաջայայտ տարազ անամուսին Եկեղեցականացս Հայոց արկցեն զայն զգլխով, եւ ի ընու ժամանակի պաշտաման իւրեանց ի սպասաւորութիւն յիւս Աթոռոյս, վերստին հրաւիրեսցին հրամանաւ Պատրիարքի կամ հաճութեամբ Տնօրէն Ժողովոյ Միաբանութեանս որոշել վճիւ բանիւ եթէ ունիցի՛ն զյօժարութիւն մտանելոյ ընդ լծով Կուսակրօն վանականութեան թէ ոչ. այս է՝ ընտրեսցեն՝ կալ մնալ ի ծառայութեան վանացս՝ եթէ ելանել անտի եւ յերիցութեան կարգի քահանայագործել այլուր:

Որք ողջամիտ խորհրդով եւ խղճի մտօք յանձն առնուցուն ընթանալ ընդ նեղ ճանապարհն — զի յայնժամ, որպէս թուի մեզ, կարճեսցին պատճառք մատաղատունկս ի տիս եւ անխորձս զնոսս համարելոյ — եւ ի կասարել զուխտ իւրեանց՝ ընկալցին զվեղար առանձինն օրհնութեամբ ըստ կանոնի Զեռնադրութեան եւ առցեն զմասնաւոր իշխանութիւն վարդապետական Գաւազանի: Հանդարտութեամբ ոգւոյ եւ պարկեշտ բարութեաց պարապեսցին ի գործ եւ յուսմունս, հանապազորդեսցեն ի քարոզութիւն Բանին Կենաց, եւ միով շնչով նահատակիցին ի հաւատս Աւետարանին: Ըստ սմին օրինակի այրընտիր եղելոցս յԱխտի Միաբանութեանս ելցեն իրաւունք կարեւոր ընտրութեանց եւ պաշտօնական հանգամանաց, եւ ըստ արժանոյն՝ աւագութեանց պատուոյ Ծայրագոյն Վարդապետութեան, եւ աստիճանի եպիսկոպոսութեան ի ձեռնադրութեանէ Հայրապետին Ամենայն Հայոց, եւ կացցեն երաշխաւորք եւ նախանձայոյզք՝ զամենայն աւուրս կենաց իւրեանց՝ բոլորից կարգաց եւ կանոնաց Միաբանութեանս եւ

իրաւանցն մերոց որ ի վերայ Ս. Տեղեաց, զի մտադիրը նուիրելոցն փոյթ լիցի այնուհետեւ եթէ ո՛րպէս հաճոյ եղիցին Տեառն՝ ըստ Առաքելոյն: Իսկ որք կամիցին հեռանալ ի վանացս պահելով զկարգ աշխարհական երկցութեան, թողցեն զՎեղար եւ փակեղամբ երթիցեն ուր պարտն իցէ: Եւ յայնմ օրէ անտի ո՛չ եւս ի թիւ Միաբանից մերոց համարեսցին: Սակայն եւ այնպէս բարւոք վարկաւիմբ զի յառաջնում զիպող ժամու մտցեն ընդ լծով օրինաւոր ամուսնութեան, և միայսր եւ անդր հարեալ զմիտս՝ վարանեսցին ուղղել զգնացս իւրեանց, եւ տիրեսցեն նոցա սեղք:

Չայս եւս յաւելումք աստէն՝ զի եթէ ոք ի բնիկ ուխտադիր վանականացս ի դժպտեհ իրաց փորձեալ՝ չկարացէ անարատ պահել զանձն յաշխարհէ, ելցէ արտաքս ի վանացս և ի Միաբանութենէ՝ ո ոք և իցէ. լուծցի ի կարգէն եւ ընդ ժողովրդականս դասեսցի:

Արդ՝ եթէ առանց իրիք ընդհատութեան՝ ամ ըստ ամէ ի Դպրոցի վանացս յաջողեսցի մեզ կրթել յաստուածապաշտութիւն զդասս ժառանգաւոր Սանուց Աթոռոյս, զամենայն պատահականութիւնս իշնեալ համանգամայն՝ հաւանական համարիմք յոյժ զի ոչ պակասեսցի ի մէնջ թիւ և փոյթ գործակցութեան միաբանից և ոչ դոյզն լինիցի երաշխաւորութիւնս պահելոյ զլրութիւն սպասաւորաց Աթոռոյս, որով եւ մարթիցի մեզ արդեօք ընդ այլ սեպհական օգուտս վանացս զուգել և զհնարս տարածանելոյ զկրօնական և զհայրենի ուսմունս ի մէջ ժողովրդեան մերոյ ի ձեռն աշխարհիկ երկցանցն այնոցիկ՝ որք կամաւ և յօժարութեամբ վերակացուր և օրինակ լինիցին քրիստոսական հօտին յանձն եղելոյ ի նոսա:

Վեհափառ Տէր,

Չայս խորհուրդ մտաց մերոց համարձակեալ առաջի առնել Վեհիդ, ըղծիւք ցանկամբ յիրիս յայսմիկ հասու լինել բարձրագոյն յօժարութեան կամաց Պատուական Հայրապետիդ

Ամենայն Հայոց և հաճութեան Գերագոյն Հոգեւոր Խորհրդոյդ միանգամայն, զի վստահ լիցուք եթէ չեմք ինչ օտարացեալք յիմաստութենէ և ի ստոյգ փորձոյ քննութեան իրացն՝ զորմէ բանքս են: Ի հաշտ ակնարկութենէ Վեհիդ յայսպիսի նորոգ կանոն Չեռնադրութեան քաջալերեալք՝ ձեռն արկցուք ի դէպ ժամանակի յարդիւնս ածել զարժանն, յառաջ իսկ, թէ հնար ինչ իցէ, քան զՀամագումարն Ազգային — Եկեղեցական Ժողովոյ, որոյ գուցէ յապաղեսցի գումարումն, ո՛ր քիտէ ցորքան ժամանակս, մինչ տակաւին, ցաւէ մեզ ասել, զի եւ վասն չորից կամ հնգից եպիսկոպոսացու Միաբանից մերոց՝ ի հերուն հետէ ցայսօր՝ ոչ հհաս հրաման յուղի անկանելոյ ի Մայր Աթոռ Սրբոյ Էջմիածնի և արժանի լինելոյ ձոթեանն շնորհաց ի Չեռնադրութենէ Պատուական Հայրապետիդ Ամենայն Հայոց:

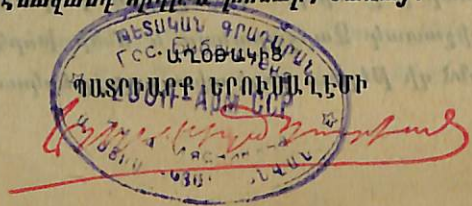
Վեհափառութիւն Չեր այլով Կոնդակաւ որ ընդ 106 Համարաւ՝ հաճեալ էր առաջի առնել մեզ եթէ զինչ արդեօք ունիցիմք ասել զընդարձակմանէ աւուրց Պսակի ի պատճառս անակնկալ իրաց յայլ եւ այլ կողմանս աշխարհի ի յայտ եկելոց: Չիք երկբայել զի մեր պարտիք են բարոյականք դիւր առնել տառապելոյ ժողովրդեան մերում ի դժուարինսն, և ո՛չ երբէք զակն արկանել յընտանեկան պիտոյից և կարեաց նորա, մանաւանդ եթէ նժդեհութեամբ սահեալ յերկիր օտար ի հարկէ իրացն հարկանիցին ընդդէմ օտարոտի սովորութեանց և պահանջից, եւ չէ մարթ ումեք զանց առնել զնոքօք առանց յանձն ձգելոյ զվիշտ վտանգի և զայլ ձախողածս: Ուստի եւ մեք հաճ եմք և հաւան ընդ խոհական առաջարկութիւն Հոգեւոր եղբարցն մերոց՝ եպիսկոպոսական դասու Մայր Աթոռոյդ՝ դնելոյ զպսակ ամուսնութեան յորեւ իցէ ժամանակի, խտրելով՝ որպէս վայել իսկ է՝ զաւուրս Աւագ Եօթնեկի ի յիշատակ Չարչարանաց և մեծի Խորհրդոյ Տեառն, և թուի ինձ զի թերեւ չիցէ պիտոյ զայլ երկուս շաբաթս՝ զԾննդեանն

առեմ եւ զՄեծի Պաշտօնն՝ ընդ մի համար ունել ընդ Աւագ
Շաբաթուն։ Շատ է զի օրէն լիցի երկցանց Եկեղեցւոյ պա-
տուէր տալ բարեպաշտօն ամուսնացելոց զի մի մոռացին զժա-
մանակ զրկելոյ զմիմեանս յաւուրս սրբութեան, ուխտիցն կամ
աղօթից պարապելով, ըստ Առաքելոյն։

Վեհափառ Տէր,

Բանս երկուս թոյլ տացի ինձ ասել և վստան Հայ-
րապետականդ Կոնդակի՝ որ ընդ 349 Համարաւ անցելոյ
ամին։ Նոյնիմ հասանէր առ մեզ Բարձրագոյն Հրաման Վեհիդ՝
ի բաց զհին Տոմարն թողլոյ և զնորոյն բուռն հարկանելոյ
անդստին յամէ — 1924 — որ առաջի մեր կայ։ Զայդմ փո-
փոխմանէ ոչ ուղղակի ընկալեալ յառաջագոյն գիր հարցման
կամ հրամանի առ ի Վեհէդ՝ չեղեւ մեզ պարապ յայտ առնելոյ
զկարծիս մեր, և պատմելոյ զառանձինն տօնական հանգամանս
Սրբոյ Քաղաքիս, ուր երից ազգացն քրիստոնէից — Յունաց,
Լատինաց եւ Հայոց — սեպհական իրաւունք են և սահմանեալ
աւուրք ժամերգութեան և տօնակատարութեանց ըստ անձնիւր
տոմարական ցուցմանց՝ մանաւանդ ի Ս. Յարութիւն եւ ի
Բեթղհէմ։ Եւ ցարդ մեր եւ Յունաց տօնական աւուրք՝ որ-
պէս և Լատինացն՝ ի տեւական կարգի — Statuquo — գտանին,
և չէ մեզ հնար փոփոխել զթիւ աւուրց ըստ նորոյ Տոմարի
մինչեւ Որթողոքս Պատրիարքութեանն Երուսաղէմի հաճոյ
թուեսցի ձեռն արկանել յընդունելութիւն վերջնոյս։ Վստն
որոյ յաղերս անկեալ խնդրեմք ի Վեհէդ մի՛ լինել մեզ մեղադիր
յիբիդ յայդմիկ առ ժամանակ մի։ Ակն ունիմք զի, վաղ կամ
անագան բարձրին պատճառք արգելից յայդմ մասին, և ղիւրեսցի
մեզ ճանապարհ ընթանալոյ ըստ կամաց եւ կարգադրութեան
Վեհիդ՝ որում եմք միշտ հնազանդ ցրգի և խոնարհ ծառայ։

3594

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0030560

3419